

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата економічних наук, доцента

Андрущенко Олесі Сергіївни

на дисертаційну роботу

Кириченко Ольги Вячеславівни

на тему «Вплив міжнародного туризму на соціально-економічний
розвиток країн ЄС»,

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії

за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини»

Актуальність тематики дослідження та її зв'язок з науковими програмами.

Міжнародний туризм виступає важливим фактором соціально-економічного розвитку, адже сприяє зростанню ВВП, створенню робочих місць, розвитку інфраструктури та залученню інвестицій. У країнах Європейського Союзу туризм відіграє ключову роль у стимулюванні регіонального розвитку, зменшенні соціально-економічних диспропорцій між регіонами та посиленні інтеграційних процесів. Особливої актуальності тематика дослідження набуває в умовах впровадження концепції сталого розвитку, яка передбачає врахування як позитивних, так і негативних ефектів туристичної діяльності. Зокрема, у країнах із туристичним потенціалом активізація міжнародного туризму позитивно впливає на рівень зайнятості, модернізацію інфраструктури та збереження культурної спадщини.

Разом з тим, кризи останніх років, зокрема пандемія COVID-19, продемонстрували високу вразливість туристичного сектору до зовнішніх шоків, що зумовлює потребу в підвищенні його стійкості, адаптивності та цифрової зрілості. Цифрова трансформація постає одним із ключових механізмів оновлення індустрії туризму, сприяючи підвищенню ефективності

управління, поліпшенню якості туристичних послуг та зміцненню конкурентоспроможності країн на глобальному ринку.

У цьому контексті дослідження міжнародного туризму як чинника соціально-економічного розвитку держав Європейського Союзу є надзвичайно актуальним. Воно дозволяє ідентифікувати сучасні тенденції в індустрії туризму, виявити структурні особливості регіонів та обґрунтувати рекомендації щодо забезпечення стійкого розвитку. Вивчення взаємозв'язку між міжнародним туризмом і соціально-економічними показниками держав ЄС сприяє формуванню науково обґрунтованих підходів до підвищення ефективності туристичної політики, що визначає наукову новизну, практичну значущість та актуальність обраної теми.

Дисертаційна робота Кириченко О.В. підготовлена в рамках наукових досліджень кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, зокрема в контексті виконання теми «Фінансова політика як чинник соціально-економічного розвитку країн» (державна реєстрація № 0121U113869). У межах зазначеного наукового напрямку в роботі висвітлено роль міжнародного туризму як вагомого елементу соціально-економічного розвитку країн Європейського Союзу, що розширює прикладне наповнення досліджуваної проблематики.

Ступінь обґрунтованості результатів та їх достовірність.

Дисертаційна робота Кириченко О.В. на тему «Вплив міжнародного туризму на соціально-економічний розвиток країн ЄС» характеризується високим ступенем наукової обґрунтованості та достовірності отриманих результатів. Для забезпечення надійності висновків у дослідженні було застосовано комплекс сучасних методів, що дало змогу всебічно проаналізувати динаміку міжнародного туризму та його взаємозв'язок із ключовими соціально-економічними показниками.

У роботі використано системно-структурний підхід, елементи компаративного аналізу, а також методи кластерного аналізу для визначення типології країн ЄС за рівнем впливу туризму на соціально-економічний розвиток. Крім того, застосування статистичних методів та економіко-математичного моделювання дозволило кількісно оцінити характер і силу впливу туризму на макроекономічні показники.

Особливу увагу приділено аналізу сучасних тенденцій, пов'язаних із цифровою трансформацією та стійкістю туристичної галузі в умовах кризових викликів, зокрема пандемії COVID-19. У процесі дослідження дисертанткою було опрацьовано значний обсяг інформаційно-статистичних джерел, що забезпечило якісну емпіричну базу та підвищило достовірність отриманих результатів. Робота вирізняється глибоким опрацюванням літературних джерел та високим рівнем аналітичності, що дозволяє зробити обґрунтовані наукові висновки й практичні рекомендації щодо забезпечення стійкого розвитку туристичного сектору в країнах Європейського Союзу.

Наукова новизна дослідження та повнота викладення результатів.

Аналіз дисертаційної роботи Кириченко О.В. свідчить про повне та всебічне розкриття наукової проблематики, пов'язаної з вивченням впливу міжнародного туризму на соціально-економічний розвиток країн Європейського Союзу. У роботі здійснено глибокий аналіз ключових факторів, які формують туристичну активність, а також обґрунтовано їхній взаємозв'язок із макроекономічними показниками розвитку.

Уперше в дисертаційному дослідженні запропоновано економіко-математичну модель оцінки взаємозв'язку між показниками міжнародного туризму (кількістю туристів, витратами, тривалістю перебування та кількістю місць для ночівлі) та рівнем соціально-економічного розвитку країн ЄС. Це дозволило не лише ідентифікувати наявність зв'язків між туристичною активністю та економічними результатами, але й здійснити кластеризацію країн ЄС за інтенсивністю впливу туризму на соціально-економічну динаміку.

Удосконалено методологічний апарат економіко-математичного моделювання для комплексного дослідження впливу міжнародного туризму на розвиток країн, а також методичні підходи до аналізу, які поєднують кількісні та якісні характеристики (туристичні потоки, середню тривалість перебування, готельну інфраструктуру, витрати та ВВП на душу населення). Це сприяло поглибленню розуміння економічних ефектів міжнародного туризму та дозволило здійснити якісну оцінку ефективності туристичного сектору як драйвера економічного зростання.

Особливої уваги у роботі надано розвитку понятійно-категоріального апарату. Уточнено дефініції понять «міжнародний туризм» та «туристична індустрія», що сприяє точнішому формуванню дослідницької бази в цій сфері. Крім того, поглиблено концептуальні засади використання досвіду провідних туристичних країн ЄС (Франції, Італії, Іспанії, Німеччини, Хорватії) для удосконалення туристичної політики в Україні, з урахуванням потенціалу цифровізації як важливого інструменту підвищення ефективності управління та конкурентоспроможності галузі.

У роботі обґрунтовано підходи до розробки концепції розвитку туристичної індустрії України в контексті євроінтеграції, з урахуванням сучасних викликів, зокрема пандемії COVID-19 та російсько-української війни, які суттєво вплинули на кількість міжнародних туристів, тривалість перебування і рівень витрат. Це дозволило сформулювати обґрунтовані рекомендації щодо підвищення безпеки, цифровізації, кадрового забезпечення та залучення іноземних інвестицій у галузь.

Результати дослідження викладено у 20 наукових публікаціях, що висвітлюють ключові положення дисертації. Зокрема, 8 статей опубліковано у фахових виданнях України (категорія «Б»). Результати апробовані на міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях і представлені у вигляді 12 тез доповідей, одну з яких проіндексовано у науково-метричній базі Scopus.

Таким чином, дисертаційна робота Кириченко О.В. суттєво розширює наукове розуміння взаємозв'язку між міжнародним туризмом та соціально-економічним розвитком країн ЄС, формуючи підґрунтя для подальших прикладних досліджень у цій галузі.

Теоретичне та практичне значення результатів дослідження.

Ознайомлення з дисертаційною роботою Кириченко О.В. дає підстави високо оцінити як теоретичне, так і практичне значення отриманих результатів. Теоретичне значення полягає у поглибленні наукового розуміння процесів розвитку міжнародного туризму в країнах Європейського Союзу, зокрема з урахуванням впливу економічних, соціальних та інституційних чинників. У роботі запропоновано вдосконалені підходи до застосування економіко-математичних методів, зокрема регресійного та VAR-аналізу, що дозволяють здійснити комплексну оцінку впливу туризму на економічне зростання.

Практичне значення результатів дисертаційного дослідження підтверджується їхнім впровадженням у діяльність провідних туристичних підприємств. Зокрема, розроблені в дисертаційній роботі результати та рекомендації були впроваджені в діяльність ТОВ «МОЦАРТ-ГОТЕЛЬ», ТОВ «ГОТЕЛЬНИЙ КОМПЛЕКС «АРКАДІЯ», ТОВ «ДЕЛЬФІНАРІЙ «НЕМО», а також в діяльність іноземної компанії Soilica LTD.

Результати дослідження також інтегровані в освітній процес Одеського національного університету імені І.І. Мечникова. Вони використовуються при викладанні дисциплін на Факультеті міжнародних відносин, політології та соціології – «Світова економіка», «Міжнародні економічні відносини», «Практикум з досліджень світового господарства». Крім того, напрацювання дисертації впроваджено в навчальний процес Геолого-географічного факультету в межах дисциплін: «Аналіз діяльності туристичних підприємств», «Економіка підприємництва» та «Економічна теорія».

Таким чином, результати дисертаційної роботи Кириченко О.В. мають вагомий теоретичний і практичний внесок, відкриваючи перспективи для

подальших наукових досліджень і практичного використання в галузі міжнародного туризму.

Відомості про дотримання академічної доброчесності.

Дисертантка Кириченко О.В. дотримувалася норм і стандартів наукового дослідження, що включає високий рівень унікальності та оригінальності представленого матеріалу. Уся дисертаційна робота є авторською, написана самостійно, про що свідчать сформульовані авторкою висновки, узагальнення результатів та проведене власне наукове дослідження.

Для додаткового підтвердження відсутності плагіату дисертаційна робота Кириченко О.В. пройшла перевірку за допомогою спеціалізованої антиплагіатної системи, результати якої засвідчили високий рівень унікальності тексту. Таким чином, робота повністю відповідає вимогам щодо самостійності та наукової доброчесності.

Зауваження та дискусійні моменти до дисертаційної роботи.

Попри ґрунтовну роботу, що була проведена під час дисертаційного дослідження Кириченко О.В., а також отриманою нею результатів існують, певні дискусійні моменти.

Перспективним напрямом є аналіз впливу цифровізації на конкурентоспроможність туристичних напрямів. В умовах зростання ролі онлайн-сервісів, мобільних додатків, платформ бронювання та віртуального маркетингу, важливо оцінити, як рівень цифрової трансформації впливає на привабливість туристичних destinations та обсяги туристичних потоків. Вивчення цього аспекту дозволило б розширити уявлення про сучасні драйвери розвитку туризму, що особливо актуально у постпандемічний період.

Крім того, враховуючи актуальність екологічної проблематики в умовах глобального потепління та зростання антропогенного навантаження, доцільним є розгляд екологічної складової функціонування туристичної галузі. Зокрема, увагу варто приділити питанням впливу туризму на стан довкілля,

навантаження на природні ресурси та рівень забруднення, тощо. Такий аналітичний ракурс сприятиме формуванню комплексного підходу до оцінювання ефективності туристичного розвитку, що поєднує економічну доцільність із необхідністю збереження природного середовища.

Зазначенні зауваження мають рекомендаційний характер для подальших досліджень та не применшують важливість отриманих Кириченко О.В. висновків у роботі.

Загальний висновок та оцінка дисертаційної роботи.

Кириченко О.В. у своїй дисертаційній роботі «Вплив міжнародного туризму на соціально-економічний розвиток країн ЄС» дослідила надзвичайно важливу й актуальну тему, яка набуває особливого значення в умовах глобальних трансформацій та зростаючого значення туризму як чинника економічного розвитку. Важливо підкреслити, що дисертаційна робота відповідає всім вимогам до наукових досліджень: вона є оригінальною, має наукову новизну, ґрунтується на актуальних емпіричних даних і охоплює широкий спектр аналітичних підходів.

Дисертантка продемонструвала глибоке розуміння проблематики та вміння використовувати різноманітні методи дослідження для досягнення поставлених цілей. У роботі застосовано системний, структурно-функціональний, компаративний, статистичний та економіко-математичний аналіз, що дозволило забезпечити високу якість наукових результатів і сформулювати обґрунтовані висновки.

Дисертаційна робота відповідає чинним нормативно-правовим вимогам та отримала позитивну оцінку, що засвідчує високий рівень наукової підготовки авторки. Крім того, слід зазначити, що ця дисертаційна робота має значний науковий та практичний потенціал і може стати вагомим внеском у подальший розвиток наукової думки та практичної діяльності у сфері міжнародного туризму й соціально-економічного зростання країн, особливо в сучасних умовах.

Кириченко О.В. заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини».

Рецензент:

кандидат економічних наук,

доцент кафедри економіки

та підприємництва

Одеського національного

університету імені І.І. Мечникова

 Олесья АНДРУЩЕНКО

ОСОБИСТИЙ ПІДПИС ПІДТВЕРДЖУЮ
Перший проректор ОНУ ім. І.І.Мечникова

Майя НІКОЛАЄВА

